

FI lausuntopyyntö VV

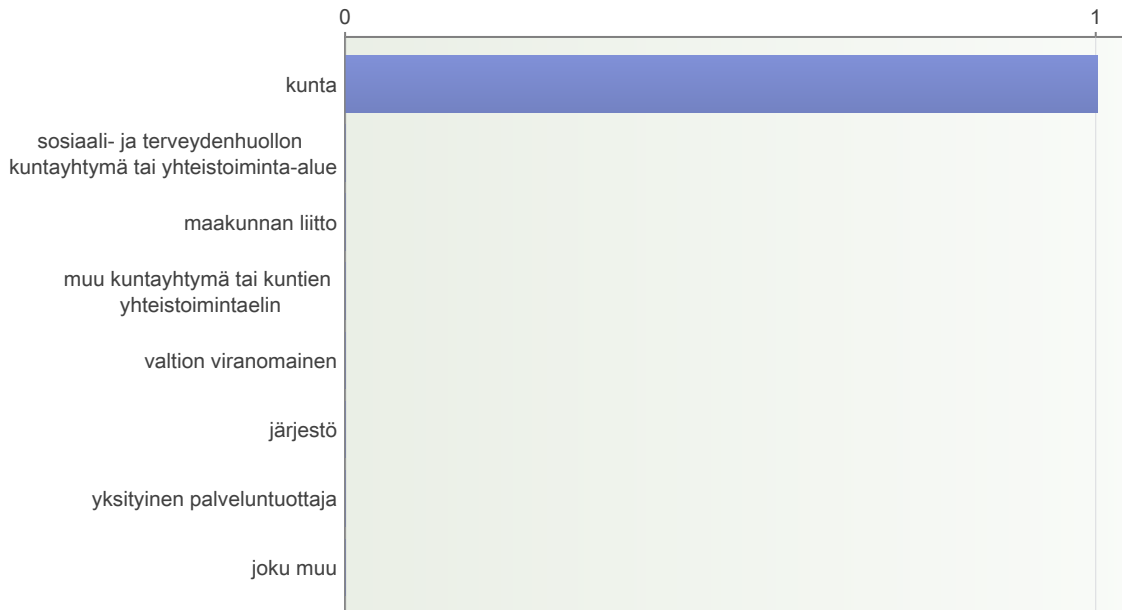
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Myrskylän kunta	Matti Latva-Pirilä		27.3.2017	Kunnanhallitus

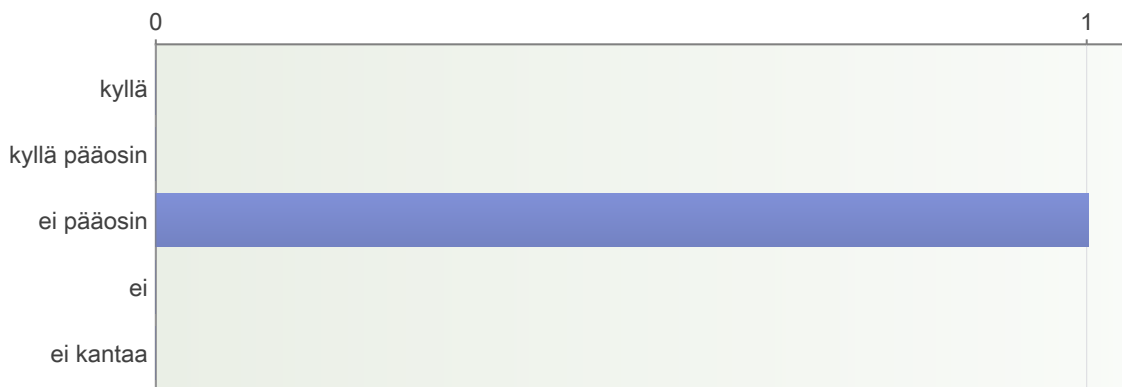
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksella on mahdollista kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja ja parantaa palveluiden yhdenvertaista saatavuutta pitkällä tähtäimellä edellyttäen, että palveluitten järjestäjä johtaa ja koordinoi vahvasti palveluitten tarpeenmukaista, asiakaslähtöistä ja vaikuttavaa tuottamista. Toteutumisen ennustaminen on tässä vaiheessa haasteellista mm. sen vuoksi, että valinnanvapauslainsäädännön toteutumisella on merkittävä vaikutus tavoitteiden saavuttamiseen.

Tämä vastaus kohdistuu lausuntopyynnön mukaiseen valinnanvapauslainsäädäntöön. Nyt lausuttavana olevan hallituksen esitysluonnoksen sisältämä laadulla kilpailu palveluntuottajien välillä ei välttämättä toteudu kaikkien maakuntien kohdalla yhdenvertaisesti, jos palveluntuottajia on maakunnassa rajoitetusti. Tällöin palvelujen saatavuus ja kansalaisten yhdenvertainen valinnan mahdollisuus ei välttämättä toteudu. Lisäksi maakunta voi päättää laajentaa sosiaali- ja terveyskeskuksen ja suunhoidon yksikön tuottamisvastuulle kuuluvaa suoran valinnan palveluvalikoimaa lakiesityksen sisältämästä vähimmäistasosta. Tämä asettaa eri maakuntien väestön eriarvoiseen asemaan valinnan mahdollisuuden suhteen.

Lakiluonnoksessa ehdotetusta ohjausjärjestelmästä on käytännössä mahdotonta saada aikaan kokonaisuutta, jonka avulla saavutettaisiin uudistuksen tavoitteet ja pystyttäisiin hallitsemaan malliin sisältyvät rakenteelliset riskit.

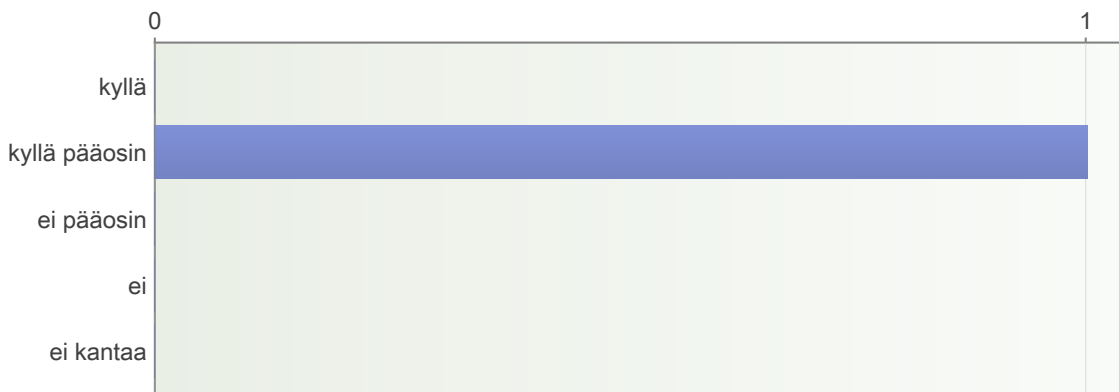
Myrskylän kunta katsoo, että myös kunnille on annettava mahdollisuus omistaa yhtiömuodossa sote-keskuksia tasavertaisesti muiden toimijoiden kanssa. Tämä olisi ennen kaikkea asiakkaiden, mutta myös järjestämisvastuussa olevien maakuntien etu, sillä se lisäisi uskottavia vaihtoehtoja palvelutuotantoon.

Työterveyshuollon piirissä olevat asiakkaat ovat nykyisessä järjestelmässä osin eriarvoisessa asemassa muuhun väestöön nähden. Tämä tilanne jatkunee uudistuksen jälkeenkin.

Valinnanvapauslakiluonnoksen keskeneräisyys vaikeuttaa maakunta- ja sote-uudistuksen muodostaman kokonaisuuden arviointia sekä tämän että muidenkin kysymysten osalta. Kun kyseessä on poikkeuksellisen huomattava ja laajakantoinen uudistus, ei voida pitää asianmukaisena, että lausuntoa pyydetään keskeneräisestä kokonaisuudesta.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lausuntoluonnoksella oleva lakiluonnos edistää asiakkaiden vaikutusmahdollisuuksia. Epäselväksi kuitenkin jää, edistääkö uudistus vaikutusmahdollisuuksia aina tarkoituksenmukaisella, asiakkaalle terveys- ja hyvinvointihyötyä tuottavalla tavalla. Huoli liittyy erityisesti useita sosiaali- ja terveyspalveluja käyttäviin sekä erityisryhmiin kuten päihde- ja mielenterveys- tai lastensuojelun asiakkaisiin, joiden kyky ohjautua palvelujärjestelmässä ja käyttää maksuseteliä, asiakasseteliä ja henkilökohtaista budjettia voi olla rajoittunut.

Asiakkaan itsenäisyyttä korostetaan maksusetelin, asiakassetelin, henkilökohtaisen budjetin valinnan mahdollisuudella tai valitsemalla ammattihenkilö ja palveluntuottaja. Tosiasiallisesti maakunta kuitenkin päättää, missä palveluissa se käyttää asiakasseteliä. Maakunnan velvollisuus tarjota henkilökohtainen budjetti rajautunee käytännössä todennäköisesti vain ikäihmisiin ja vammaisiin vaikka maakunnalle annetaan mahdollisuus laajempaankin käyttöön. Tähän vaikuttaa jatkuvan ohjauksen vaatima resursointi.

Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihinsa toteutuvat erityisesti alueilla, joilla on valinnan mahdollisuuksia. On kuitenkin tärkeää huomata, että esitettävä valinnanvapausmalli on monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava. Sote-palvelujen luonteesta johtuen asiakkailta ja potilailta ei aina ole riittävästi tietoa valintansa perusteeksi. Valinnanvapaus voikin johtaa epätarkoituksenmukaisiin valintoihin.

Lakiluonnoksessa jää epäselväksi, mitkä palvelut ovat valinnanvapauden piirissä ja mitkä liikelaitoksessa. Liikelaitoksen kieltäminen tuottaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluita voi hajottaa asiakkaan palvelukokonaisuuden sen sijaan, että parantaisi sitä. Esimerkiksi tehostetun palveluasumisen osalta on tärkeää, että asiakas saa suoran valinnan kokonaisuuteen kuuluvat palvelut siinä tehostetun palveluasumisen toimipisteessä, jossa hän on hoidettavana.

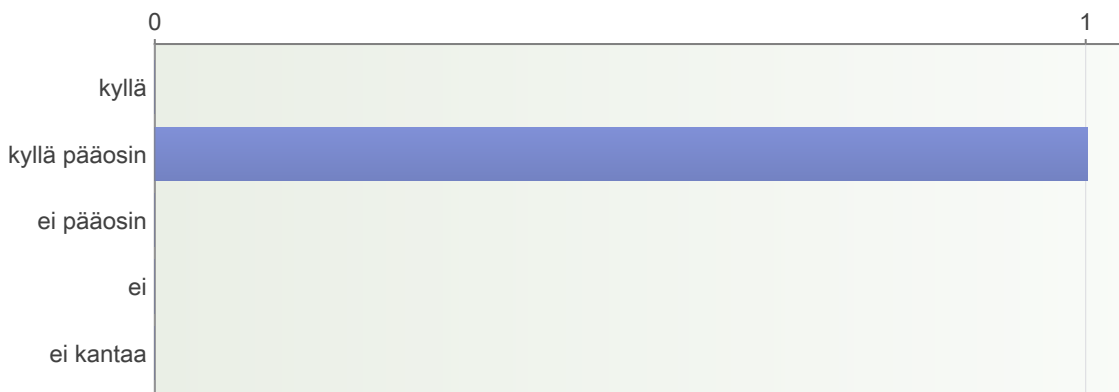
Lakiluonnos lähtee siitä, että asiakas voi äänestää jaloillaan, jos on tyytymätön samaansa palveluun. Tämä on lähtökohtaisesti hyvä menettely, mutta voi aiheuttaa ongelmia tilanteissa, jossa todellisia vaihtoehtoja ei esimerkiksi pitkistä etäisyyksistä johtuen ole olemassa. Näissä tilanteissa asiakkaan vaikutusmahdollisuudet ovat vähäiset.

Valinnan tekeminen sosiaali- ja terveyskeskuksen, suunhoidon yksikön ja liikelaitoksen osalta edellyttää asiakkaalta palvelujärjestelmän tuntemusta sekä moninaisten tietojärjestelmien hallintaa. Sähköisten tietojärjestelmäpalvelujen lisäksi tulisi asiakkaille varata mahdollisuus myös muihin valinnanilmaisuihin kuten puhelimitse tai paperilomakkeella tapahtuva ilmoitus. Tavoitteena on kuitenkin taata asiakkaalle sujuva

palvelukokemus. Malli edellyttää myös uusien hallinnollisten rakenteiden kuten ”valintapalvelut” – yksikön perustamista, jossa tieto siirretään välikäsien kautta asiakkaalta valinnan kohteena olevaan toimintapisteeseen. Onko edellä mainittu tarkoituksenmukaista? Asiakkaan kannalta voisi olla tarkoituksenmukaista, luottamusta herättävää ja turvallista, että hän automaattisesti lähtöoletuksena kuuluisi johonkin edellä mainituista yksiköistä. Mikäli hän ei ole tyytyväinen lähtöoletusyksikköön, hänellä olisi mahdollisuus valita toinen toimipaikka. Tämä voisi lisätä sujuvuutta ja vähentää byrokratiaa.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

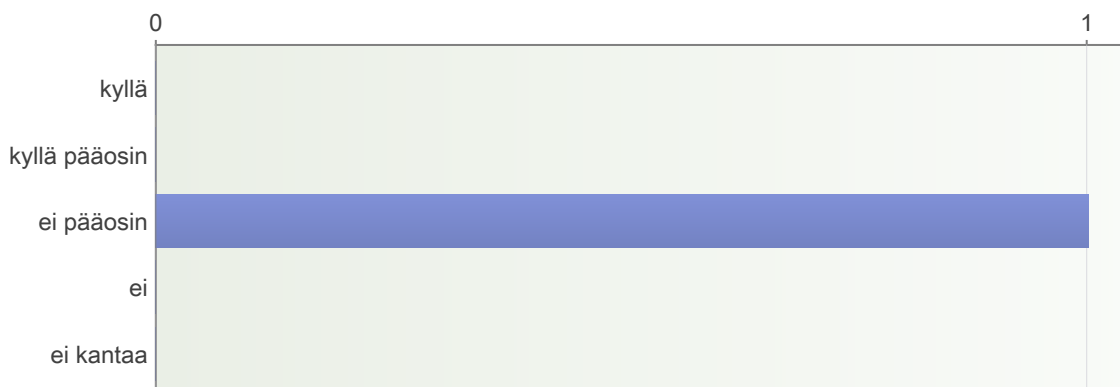
Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukainen uudistus lisää mahdollisuuksia hakeutua palveluihin ja jos tarjontaa on, asiakas voi valita itselleen sopivan palveluvaihtoehdon. Järjestelmä on erittäin monimutkainen, ja omaan tilanteeseen sopivaan palveluun hakeutuminen edellyttää asiakkaan kykyä arvioida omaa tilannetta, palveluntarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluun.

Silloin, kun asiakas asuu tai oleskelee väliaikaisesti toisen maakunnan alueella, hänen mahdollisuutensa hakeutua ei-kiireellisiin sosiaali- tai terveydenhuollon palveluihin, on hankalaa. Asiakkaan on tehtävä maakunnalle ilmoitus väliaikaisen palvelun tuottajan ja tämän toimipisteen valinnasta vähintään viikkoa ennen palvelutarvetta ja tällainen ennakointi ei kaikissa tilanteissa ole lainkaan mahdollista.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

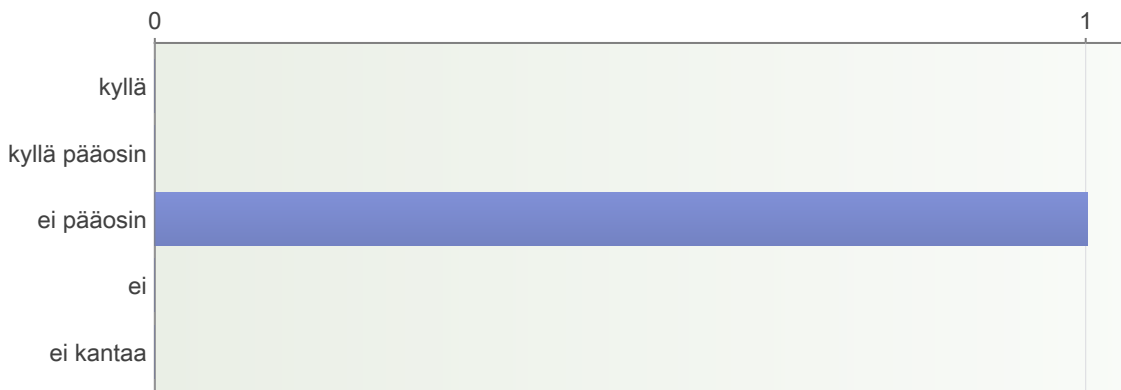
Vastaajien määrä: 1

- Palvelujen integraatio on huomattavan haasteellista, jos valinnanvapaus toteutetaan esitetyllä tavalla. Sote-järjestämislakiluonnoksen mukaan maakunnan on huolehdittava laaja-alaisesti yhteen sovitettuja palveluita tarvitsevien asiakasryhmien ja asiakkaiden tunnistamisesta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien määrittämisestä sekä asiakasta koskevan tiedon hyödyntämisestä eri tuottajien välillä. Maakunnan mahdollisuudet ohjata tuottajia ovat rajallisia ja vaativat runsaasti yksityiskohtaisia sopimuksia, sopimusten valvontaa ja tuottajakorvausten erityisehtoja. Palveluketjujen toteutumisen seuranta- ja valvontamahdollisuudet ovat rajalliset mm. pitkistä ketjutuksista ja asiakkaiden useista päällekkäisistä ja samanaikaisista palvelutarpeista johtuen. Maksusetelijärjestelmä vaikeuttaa muutenkin vaikeasti hallittavaa kokonaisuutta. Sopimusten ja tuottajien valvonta edellyttää runsaasti asiantuntijaresursseja. Ei myöskään ole uskottavaa, että kollektiivinen vastuu toimisi. Vastuutahot tulisi määrittellä selkeämmin erityisesti ns. rajapinnoissa. Toimijoiden runsaus ja mahdollinen vaihtuminen vuosittain vaikeuttavat yhteensovittamista ja palvelukokonaisuuden jatkuvuutta juuri niillä asiakkailla, joilla tuo jatkuvuus pitäisi erityisesti turvata.

Asiakassuunnitelman merkitys yhteensovittamisessa on olennainen, mutta epäselväksi jää, miten sen toteutumista monitoimijaympäristössä arvioidaan ja seurataan ja mikä taho vastaa palveluketjujen saumattomuudesta. Nähtävillä on riski, että nykyisestä mallista valinnanvapauteen ja monitoimijaympäristöön siirryttäessä, asiakkaan oma koordinoituvastuu ja palveluiden pirstaleisuus lisääntyvät.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

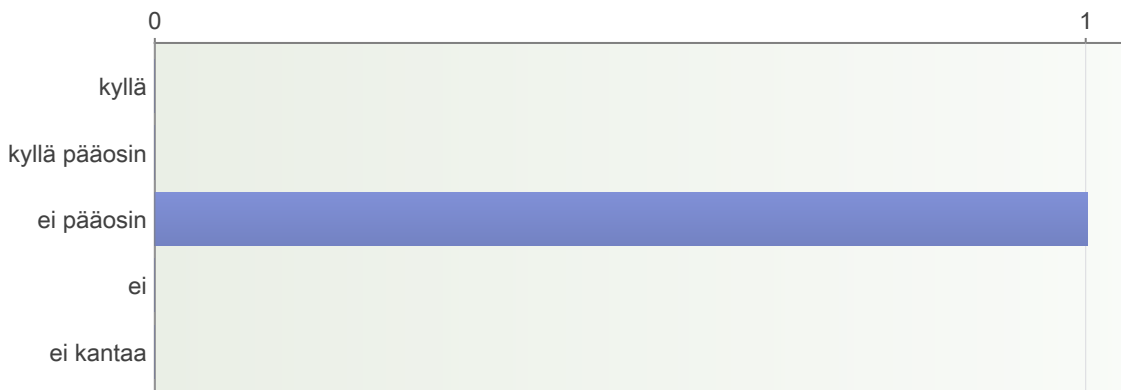
- Valinnanvapauden toteuttaminen esitetystä muodosta vaikeuttaa kustannusten hillintätavoitteen saavuttamista. Keskeisin syy on se, että malli rajoittaa maakunnan oikeutta päättää palvelujen tuotantotavasta ja ohjata palveluja kokonaisuutena. Kustannusten nousun riskejä aiheuttavat lisäksi ainakin järjestäjien sekä tuottajien ICT-investointikustannukset, maakunnan, maakunnan liikelaitoksen ja tuottajien hallinnolliset tehtävät sekä valinnanvapausmalliin kuuluvat uudet elementit henkilökohtainen budjetti ja maksuseteli sekä suun terveydenhuollon suoran valinnan palvelut. Suurin riski kustannusten kasvun näkökulmasta Uudellamaalla on kuitenkin se, että valinnanvapauden myötä julkisrahoitteinen asiakaspohja laajenee asiakkaisiin, jotka tähän saakka ovat maksaneet terveydenhuollon palvelut itse tai vakuutuksella. Tällöin kustannusten hillinnän sijaan on riski kustannusten kasvuun. Tämän riskinhallinnan ratkaisuja ei ole huomioitu uudistuksessa riittävästi.

Mikäli valinnanvapauden laajentaminen lisää kustannuksia, se merkitsee kiinteällä budjettirajoitteella sitä, että palvelujen kattavuutta tai sisältöä täytyy pystyä supistamaan tai palvelujen laatua alentamaan.

Pidemmällä aikavälillä kustannusten kasvun hillintä voi toteutua kilpailuasetelman synnyttämän tuotannollisen tehokkuuden ja alhaisempien kustannusten kautta ja toisaalta kansalaisten suuremman vastuun ottamisen ja omiin palveluihinsa osallistumisen kautta. Palveluntuottajille asetetuista ehdoista riippuen on mahdollista, että palvelujen tuottamistavat muuttuvat innovaatioiden myötä kustannustehokkaammiksi. Kustannusten kasvua hillitseviä innovaatioita voitaisiin kuitenkin ottaa käyttöön myös ilman valinnanvapauslainsäädäntöä. Merkittävämät kustannussäätöt syntyvät palveluohjauksen ja palvelujen priorisoinnin myötä. Tämäkään ei edellytä valinnanvapauslainsäädäntöä.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

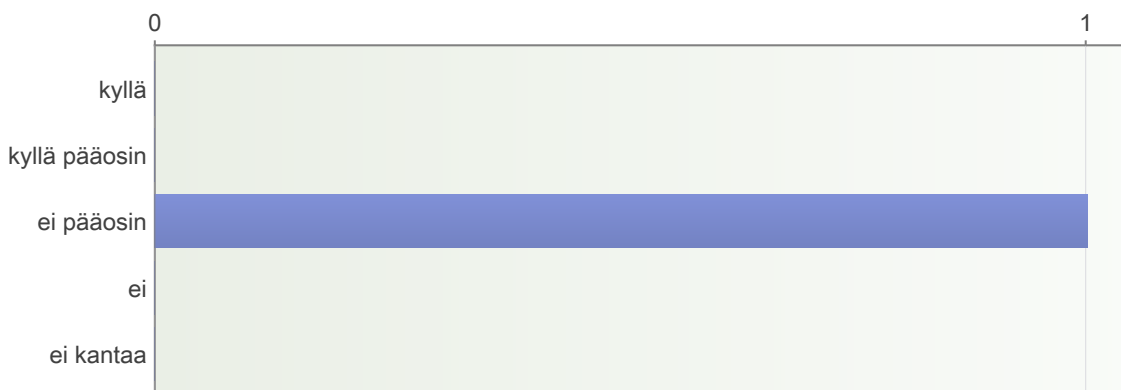
Vastaajien määrä: 1

- Myrskylän kunta kannattaa valinnanvapauden lisäämistä. Lakiluonnoksessa esitetty malli kaipaa kuitenkin yksinkertaistamista ja selkeytystä. Valinnanvapaus tulisi saattaa käytäntöön asteittain ja kokeilujen kautta. Nykyisestä palvelusetelijärjestelmästä luopuminen ei ole perusteltua. Sen käytön laajentamisella ja käynnissä olevia kokeilujen tuloksia hyödyntäen voitaisiin valinnanvapautta lisätä hallitummin.

Esityksen riskinä on päätösvalan etäännyminen asiakkaista. Maakunnan hallinnossa tulee huomioida myös alueelliset vaikuttamismahdollisuudet. Näkemyksemme on, että Uudenmaan maakunnassa tulee olla neljä vaalipiiriä, jotta valinnanvapautteen liittyvä demokratia voi toteutua.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

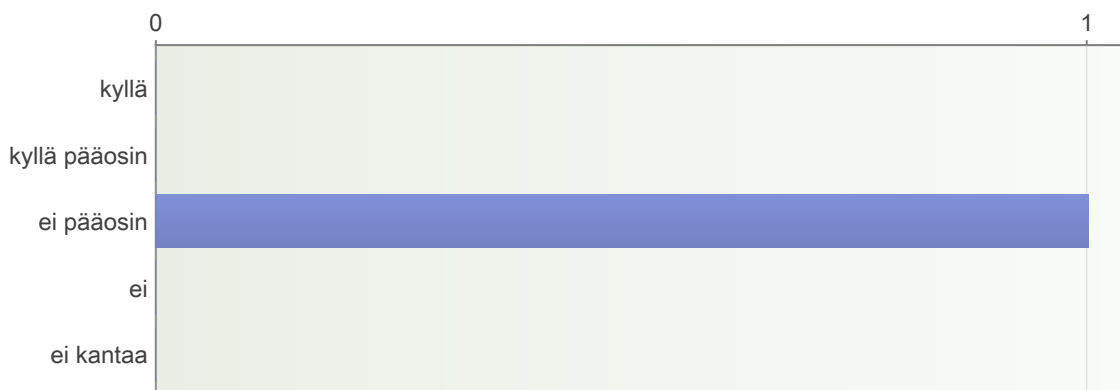
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tavoitteen saavuttaminen riippuu siitä, millainen tuottajille maksettava korvausmalli on ja millä tavalla se kannustaa innovaatioihin. Tarpeetonta ja yksityiskohtaista sääntelyä purkamalla voitaisiin edistää palveluinnovaatioita myös ilman valinnanvapauslainsäädännön mukanaan tuomaa ennakoimattomuutta. Monimutkainen sopimusmalli, tuottajapuolen hajanaisuus yhdistettynä järjestäjä-tilaajan resurssien rajallisuuteen saattavat toimia jopa jarruna näille innovaatioille ja toimintatapojen muutokselle. Uusien palveluinnovaatioiden ja toimintatapamuutoksien hallituksi edistämiseksi tulisi edetä hyvin resursoitujen ja tuettujen pilottien kautta

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

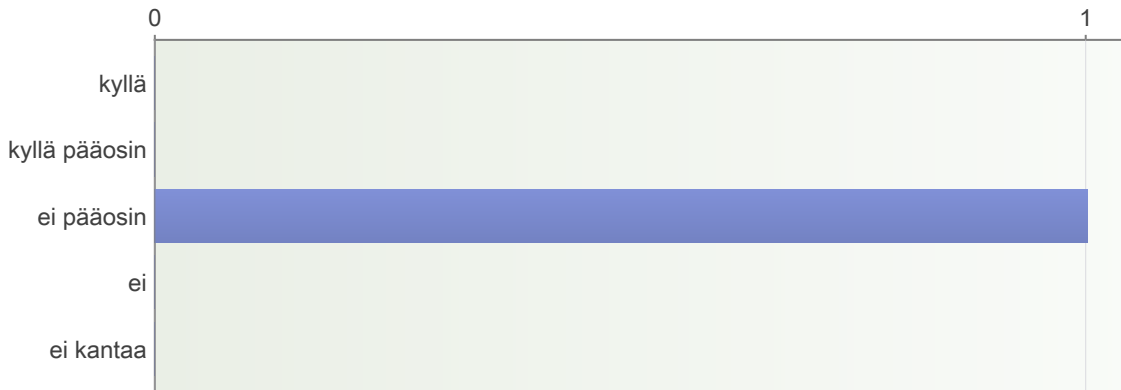
- Maakunta voi päättää laajentaa sosiaali- ja terveyskeskuksen ja suunhoidon yksikön tuottamisvastuulle kuuluvaa suoran valinnan palveluvalikoimaa lakiesityksen sisältämästä vähimmäistasosta on mahdollisuus harkintansa mukaan. Yhtiöittämisveloitteen laajuus suhteessa sosiaali- ja terveyskeskuksen maakunnan päätöksellä laajeneviin suoran valinnan palveluihin on epäselvää. Säännöksissä on syytä selkiyttää sitä, minkälaisiin palveluihin suoran valinnan palvelut voivat maakunnan päätöksellä laajentua. Tällä on merkitystä markkinoiden sääntelyssä, palveluntuottajien kilpailussa sekä ehyiden palvelukokonaisuuksien järjestämisessä asiakkaalle.

Laajennettuun perustasoon esitetään kuuluviksi asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemat sosiaalihuoltolain 14 § 1 momentin mukaiset palvelut. Sosiaalipalveluja tarvitsevan asiakkaan kohdalla on kuitenkin vaikea arvioida, milloin sote-keskukseen hakeutuva asiakas on lyhytaikaisen ja tilapäisen avun tarpeessa ja milloin palvelun tarve on pitkäaikaista.

Sote-keskuksille annettaisiin oikeus tehdä näiden palvelujen osalta hallintopäätökset. Epäselvää on, olisiko sote-keskuksen annettava lyhytaikaisia palveluja asiakkaalle myös maakunnan liikelaitoksen tekemän palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Palvelujen erottaminen ko. tavalla lyhytaikaisiin ja tilapäisiin ja toisaalta pidempiaikaisiin on epätarkoituksenmukaista ja voi johtaa päällekkäisiin palvelurakenteisiin ja hidastaa oikeanlaista avun saamista.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

21. Vapaamuotoiset huomiot.

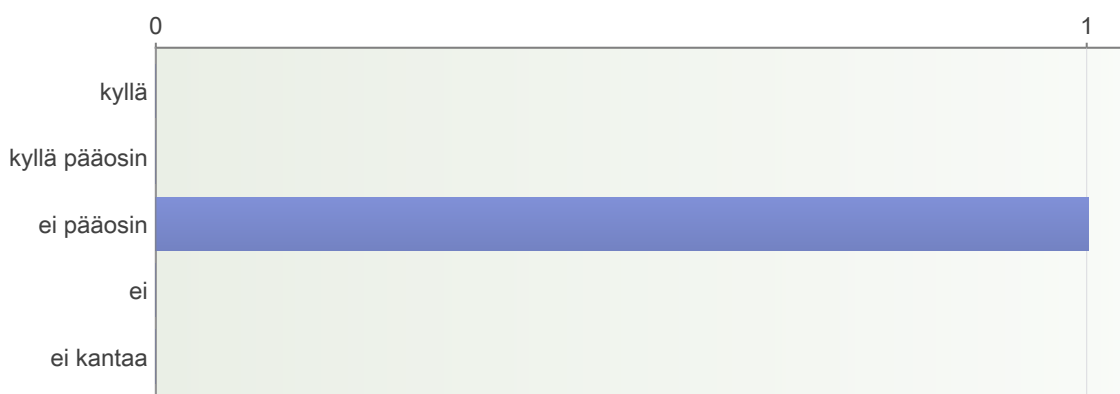
Vastaajien määrä: 1

-

Maksusetelijärjestelmässä maakunta ei voi kantaa järjestämisvastuutaan: maakunnalla ei ole suoria ohjaus- eikä vaikutusmahdollisuuksia maksusetelipalvelun tuottajaan. Maakunta voi lakiesityksen 31 §:n mukaan asettaa palvelun laatuun, saatavuuteen ja palvelujen yhteen sovittamiseen liittyviä ehtoja suoran valinnan palvelun tuottajille, mutta ei maksusetelipalvelun tuottajille.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

23. Vapaamuotoiset huomiot.

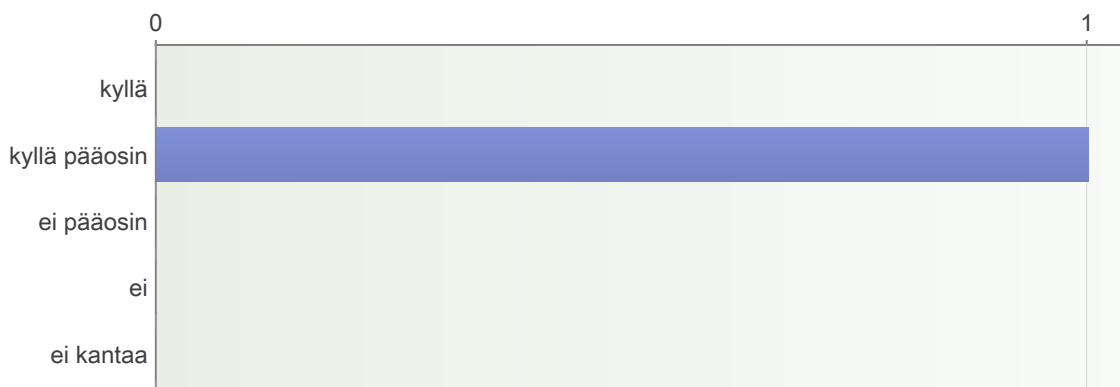
Vastaajien määrä: 1

- Ei ole tarkoituksenmukaista, sillä sote-keskus vastaa maksusetelituottajien laadunvalvonnasta, vaikka sillä ei ole oikeutta valita näitä maakunnan tehdessä sopimukset. Velvollisuus maksuseteleiden antamiseen saattaa vaikuttaa tuottajien halukkuuteen perustaa sote-keskuksia. Maksuseteli lisää suoran valinnan palvelun tuottajan riskiä ja sitä kautta korottaa hintaa, jolla palveluja ollaan valmiita tuottamaan.

Lakiesityksen mukaan sote-keskuksella säilyy kokonaisvastuu asiakkaan palvelukokonaisuudesta, palvelun laadusta ja vaikuttavuudesta sekä maksusetelipalvelun tuottajan tekemistä virheistä silloinkin, kun asiakas käyttää maksuseteliä. Sote-keskuksella ei kuitenkaan ole juuri mahdollisuutta puuttua asiaan, jos se esimerkiksi havaitsee maksusetelipalvelun laadussa ongelmia. Kokonaisvastuun hajautuminen liikelaitoksen, maakunnan, suoran valinnan palvelun ja maksusetelipalvelun tuottajan välillä voi aiheuttaa viivästyksiä ja heikentää palvelujen integraatiota.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

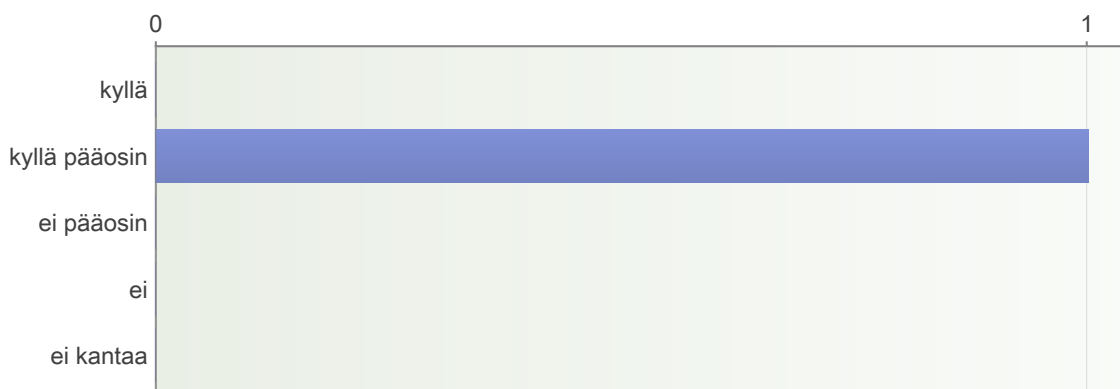
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on mahdollisuudet vaikuttaa palvelujensa toteutukseen, mikäli palvelukokonaisuuksien itsenäisiä osakokonaisuuksia tuottavia palveluntuottajia löytyy maakunnassa valittavaksi.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

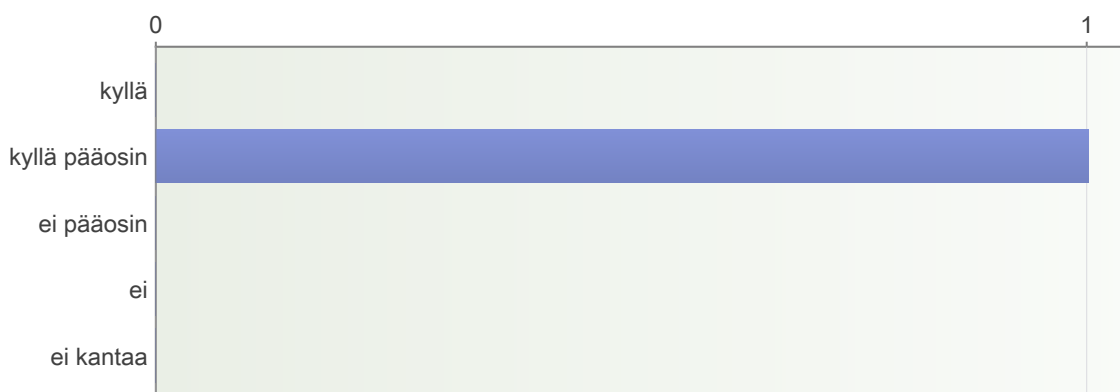
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla on riittävä valinnan mahdollisuus, mutta se ei kaikin osin ole tarkoituksenmukaista. Valintaoikeutta voi olla tarpeen rajata jossain tilanteissa, esimerkiksi silloin, kun lastensuojelun tai päihde- ja mielenterveyspalvelujen saaminen viivästyy asiakkaan itsensä tai hänen läheistensä tekemien valintojen seurauksena.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

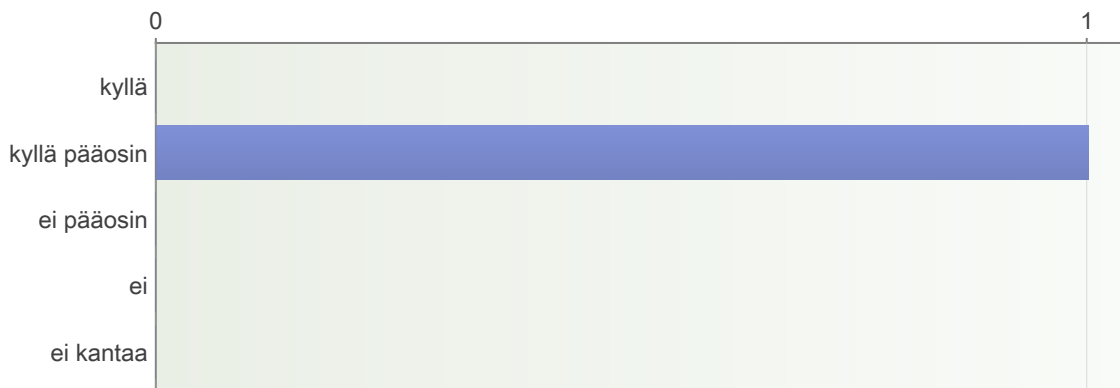
Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli lisäisi asiakkaiden valinnanvapautta oleellisesti. Asiakkaan oikeuksien näkökulmasta jää kuitenkin epäselväksi, miten asiakassetelillä hankittavat palvelut määritellään eli kuinka varmistetaan se, että asiakas tietää, millaista palvelua hän on oikeutettu saamaan. Esityksessä jää epäselväksi miten esimerkiksi henkilökohtainen budjetointi ja asiakassetelien käyttö erotellaan asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta, ja mitkä ovat asiakkaan tosiasialliset vaikuttamismahdollisuudet valittuun malliin.

Riskinä on palvelutarpeenarvioinnin etäännyminen asiakkaista ja alueellisesti myös palveluiden saatavuus. Esityksessä ei myöskään ole otettu kantaa sosiaalihuoltolain mukaisen laaja-alaisen palvelutarpeenarvioinnin tosiasialliseen toimivuuteen valinnanvapausmallissa.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

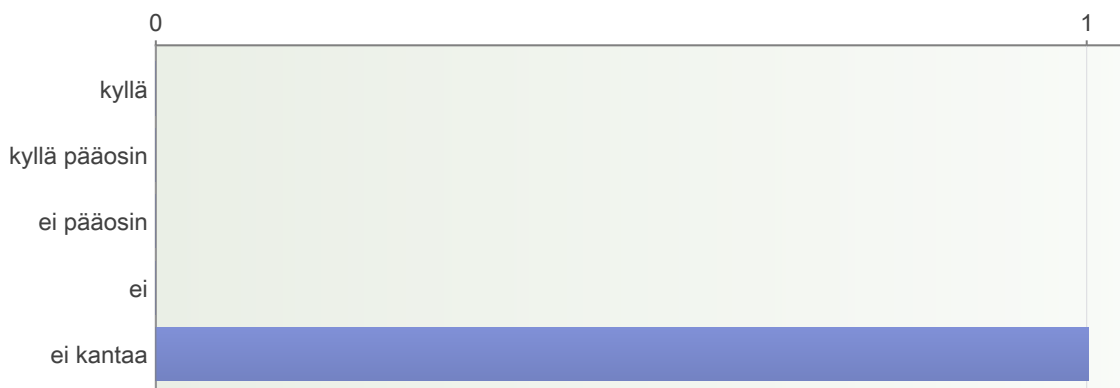
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunta päättää ne sosiaali- ja terveystalvet, jotka tuotetaan asiakassetelillä. Asiakkaalla on oikeus kieltäytyä setelin käytöstä. Tuolloin liikelaitos tuottaa palvelun itse, ostamalla tai liikelaitoksen yhtiön kautta. Vähimmäistasona on, että 15 % palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Järjestäjänä maakunta voi säädellä toimintaansa määrittelemällä setelin piirissä olevien palvelut ja niiden laajuuden. Maakunta voi ohjata setelin käytön palveluun, jonka euollinen määrä on pieni tai suuri. Onko tarkoituksenmukaista, että järjestäjä ohjaa näin tiukasti markkinoita. Syntykö tällä menetelmällä tavoitellut miljardisäästöt? Olisiko tarkoituksenmukaisempaa, että järjestäjä asettaa tavoitteet ja tuottaja valitsee ne keinot, miten siihen päästään. Tuotantotapojen organisoinnilla ja toimintatavoilla vaikutetaan säästöjen saavuttamiseen, ei niinkään järjestämisellä. Tältä osin ehdotettu malli on keinotekoista markkinoiden sääntelyä.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

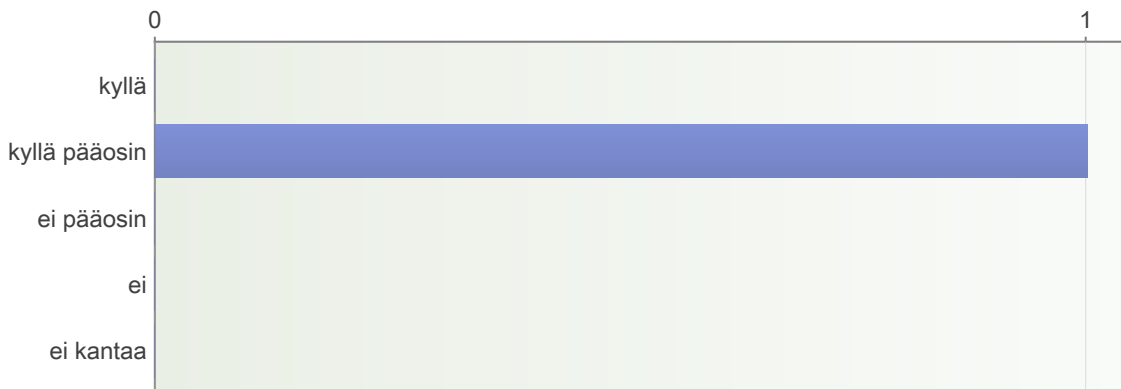

33. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikkakaan henkilökohtaista budjettia ei voi käyttää suoran valinnan palveluihin kuuluvissa sosiaali- ja terveyspalveluissa eikä maakunnan liikelaitoksen palveluissa, niin asiakkaalla on silti riittävät mahdollisuudet vaikuttaa häneen kohdistuvien palvelujen toteuttamiseen.

Koska henkilökohtaisen budjetin käyttöön ottaminen edellyttää asiakkaan palvelutarpeen arviointia sekä ohjausta ja tukea palvelujen suunnittelussa sekä mahdollisuutta tuettuun päätöksentekoon, niin näillä keinoin voidaan turvata heille riittävät mahdollisuudet vaikuttaa palvelun toteutukseen palvelun alkaessa. Asiakas voi valita henkilökohtaisen budjetin perusteella palvelujen sisällön ja palvelun tuottajat. Asiakkaalla on oikeus kieltäytyä hänelle tarjotusta henkilökohtaisesta budjetista, jolloin maakunnan liikelaitos vastaa asiakkaan sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta muulla tavoin.

Lain perustelujen mukaan maakunnan liikelaitoksen henkilökunnan olisi annettava asiakkaalle selvitys palvelujen saatavuudesta, laadusta, kustannuksista sekä toimenpidevaihtoehdoista. Tällöin asiakas pystyy arvioimaan missä palveluissa henkilökohtainen budjetti voisi olla ratkaisu palvelujen ja tuentarpeiden muodostamiseksi. Asiakas pystyy vaikuttamaan palvelujen toteuttamisen tapaan asiakassuunnitelman tekovaiheessa. Tämä on yksi keino, jolla voidaan yksinkertaistaa ja madaltaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteen sovittamista ja integraatiota. Toisaalta lakitekstissä tulisi tarkemmin määritellä mitkä kaikki palvelut hyväksytään hankittavaksi henkilökohtaisella budjetilla eli mitkä kaikki palvelut ovat tarkoituksenmukaisia palveluja yhteiskunnan maksettavaksi.

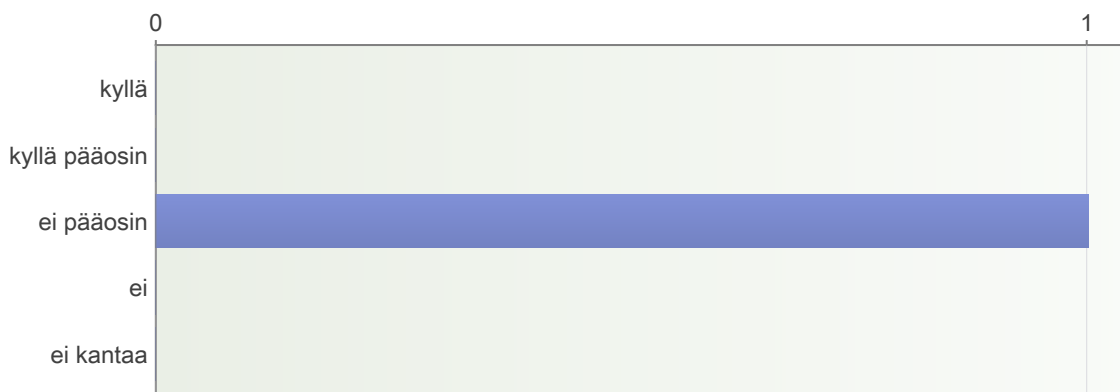
Henkilökohtaisessa budjetissa asiakas voi vaikuttaa enemmän palvelun sisällön valintaan tuottajan valinnan

lisäksi kuin asiakassetelissä. Samoin asiakkaat olisivat itse avainasemassa määrittämässä, mitkä palvelut tai muu tuki auttaisivat heitä heidän elämässään. Palvelut olisivat tuolloin yksilöllisiä.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

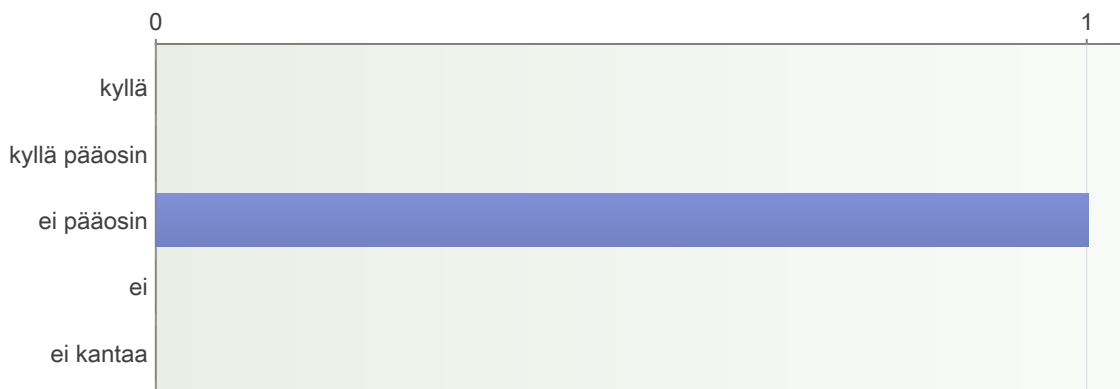
Vastaajien määrä: 1

- Esitykseen tuetusta päätöksenteosta ei sisälly minkäänlaista vaikutusten arviointia. Jatkovalmistelu edellyttää kustannusvaikutusten realistista arviointia. Kun tehtävään nimettävä henkilö ei voisi olla palvelus- ja toimeksiantosuhteessa palvelun järjestäjään eikä tuottajaan, tukea tarjoavan henkilöiden saatavuus voi osoittautua ongelmalliseksi. Perusteluissa esitetty arvio siitä, että tuettu päätöksenteko voitaisiin toteuttaa vapaaehtoisvoimin ja maakuntien välisenä ns. vaihtotyönä, on epärealistinen. Kyseessä on ammatillista osaamista edellyttävä tehtävä, josta muodostuu väistämättä kustannuksia. Päätöksenteossa tukeminen on tarkoitus ulottaa tilanteisiin, joissa asiakkaalla tai potilaalla on vaikeuksia ymmärtää käytettävissä olevia toiminta- ja päätösvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia.

Esityksessä ei ole millään tavoin arvioitu henkilömäärää, jota tuettu päätöksenteko voisi koskea. On epäselvää, kuka hyväksyy tai tekee päätöksen tuetusta päätöksentekijästä sekä tätä valvoo, että asiakkaan asiat etenevät tarkoituksenmukaisella sekä eettisesti kestäväällä pohjalla.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yhtenäiset rekisteröitymiskriteerit saman palvelun tuottajaksi ovat välttämättömät. Palveluntuottajalain syksyllä lausunnolla olleessa versiossa rekisteröitymiskriteerit olivat hyvin ylimalkaiset ajatellen vaativampaa sairaanhoitoa ja sen lukuisia eri osaamisalueita.
Kanta-palveluihin liittyminen ei riitä monitoimija-palveluketjussa riittävään asiakastiedon hallintaan, vaan palveluketjun osana toimijaksi tuleminen pitäisi edellyttää yhteisiin potilastietojärjestelmiin liittymistä, yhtenäistä raportointia, laaturekisterihin liittymistä jne. Maakunnan tulisi tarjota nämä edellyttämänsä järjestelmät palvelun tuottajille ja edellyttää niiden käyttämistä tuottajaksi pääsemiseksi.
Yleisperusteluissa todetaan, että potilaskohtaisesta palveluketjussa toimivien tahojen työn yhteensovittamisesta vastaa maakunnan palveluliikelaitos. Tämän vastuun tulisi koskea kaikenlaisia potilasryhmäkohtaisia palveluketjuja. Liikelaitoksen toimivaltuuksien pitää tässä tehtävässä olla vastuun mukaiset, nyt niitä ei ole laissa eikä sen perusteluissa määritetty, puhutaan vain osapuolten velvoitteesta keskinäiseen koordinaatioon.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

41. Vapaamuotoiset huomiot.

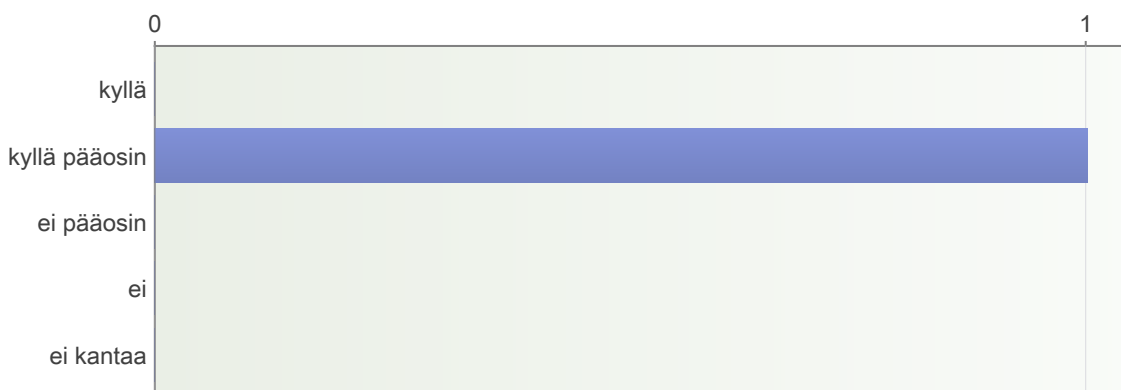
Vastaajien määrä: 1

- Avainasia on, miten maakunta määrittää 31 §:n ehtonsa ja millaiset edellytykset sillä on valvoa niiden mukaista toimintaa. Jos on tarkoitus, että suoran valinnanvapauden palveluntuottaja voi toimia osana palveluketjua, jossa on osapuolia myös maakunnan liikelaitostoiminnoissa, tulisi joko tässä sopimuksessa tai muualla yksiselitteisesti sopia, mikä taho vastaa palveluketjun sisällön kokonaisuuden määrittelystä ja johtamisesta, sekä millaisin valtuuksin.

Lainsäädännössä tulisi olla mekanismi, jolla maakunta tai suoran valinnan tuottaja voisi puuttua henkilökohtaisen budjetin tai maksusetelipalvelun tuottajan toimintaan suoraan, jos se havaitsee toiminnassa laadullisia tai muita puutteita.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

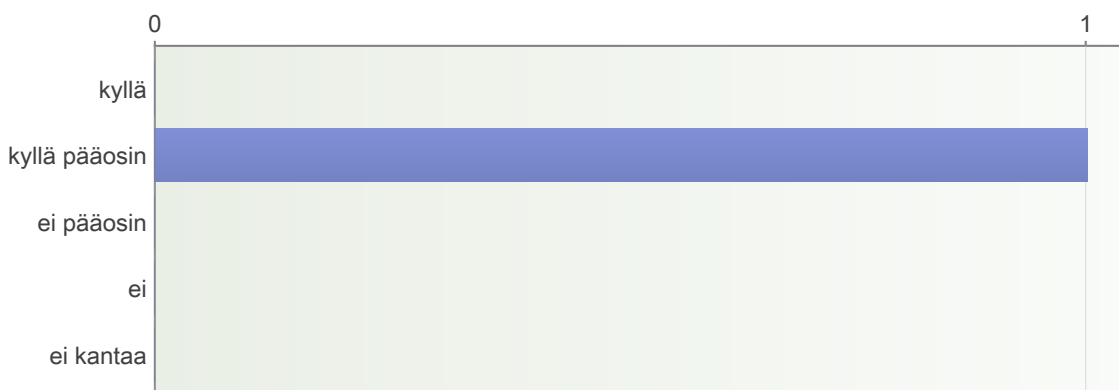
- Maakunnan mahdollisuus asettaa tuottajille asukkaiden palvelun tarpeesta johtuvia ehtoja ja tarvittaessa muuttaa niitä on kannatettava. Palveluntuottajille annettavat velvoitteet raportoida tietoja, joiden perusteella asiakkaat voivat käyttää valinnanvapauttaan ja tehdä valintoja, ovat tarpeellisia. Jää epäselväksi mikä taho määrittää alueellisen palveluketjun toimijoiden roolit, vastuut ja tarkat toimintamallit palveluketjussa. Voiko suoran valinnanvapauden tuottaja itse päättää osuutensa ja tapansa toimia hoitoketjussa? Avoimeksi jää, voiko maakunnan hoitoketjussa toimia eri periaattein ja kriteerein riippuen siitä minkä sotekeskuksen asiakas potilas on ja kuka on vastuussa palveluketjujen päivittämisestä.

Palvelun tuottajan velvoitteet voivat kuitenkin luoda kynnyksen palvelutuottajaksi ilmoittautumiselle, varsinkin pienten tuottajien osalta. Tuottajien velvoitteet karsivat jo toimivia yrityksiä ja nostavat pienten yritysten kynnystä markkinoille tuloon. Kyse on erityisesti tietojärjestelmiin liittyvistä vaatimuksista sekä raportointivelvoitteista.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

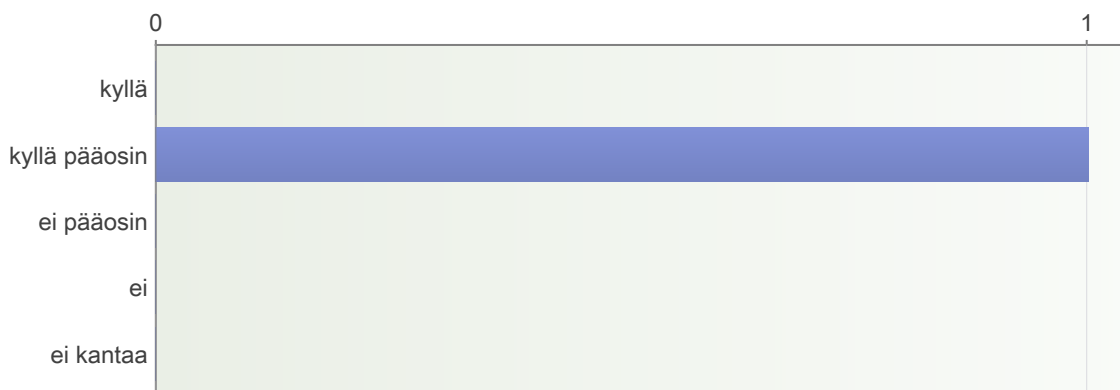
45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestelmä on monimutkainen ja paljon jää vielä käytännön toteutuksessa onnistumisen varaan.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

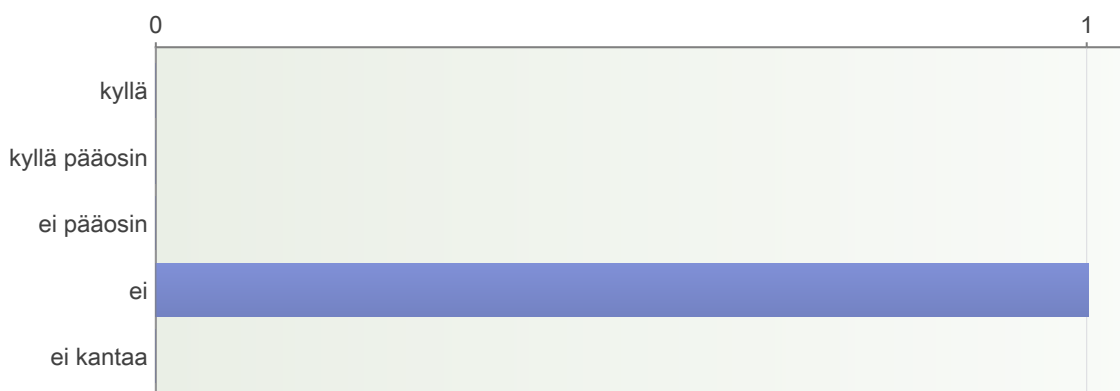
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan mahdollisuus sopia muista korvauksista palvelun tuottajan kanssa on kannatettavaa ja sen avulla on mahdollisuus lisätä asukkaiden alueellista yhdenvertaisuutta sekä kaventaa alueellisia hyvinvointi- ja terveyseroja.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Teoreettisille valmiuksille siirtymäsäännökset ovat riittävät, mutta koko uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta avoimna olevia kysymyksiä, epäselviä vastuita, varmistettavia prosesseja ja uudistettavia työvälineitä ja toimintamalleja on niin paljon, ettei tarkoituksenmukaisuuteen voi yhtyä. Valinnanvapaus tulisi toteuttaa vasta kunta-maakunta-uudistuksen toteuttamisen jälkeen ja sen käyttöönotossa tulisi edetä alueittain asteittain. Se voitaisiin aloittaa alueilta, joissa jo nyt on perus- ja erikoistason palvelut yhdistetty. Valinnanvapauden toimeenpanolle on toisin sanoen varattava riittävä siirtymäaika. Markkinoiden avautuminen suoran valinnan sote-keskuksille ja suunhoidon yksiköille sekä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto yhtä aikaisesti 1.1.2019 muodostavat suuren riskin palvelujen jatkuvuudelle. 11

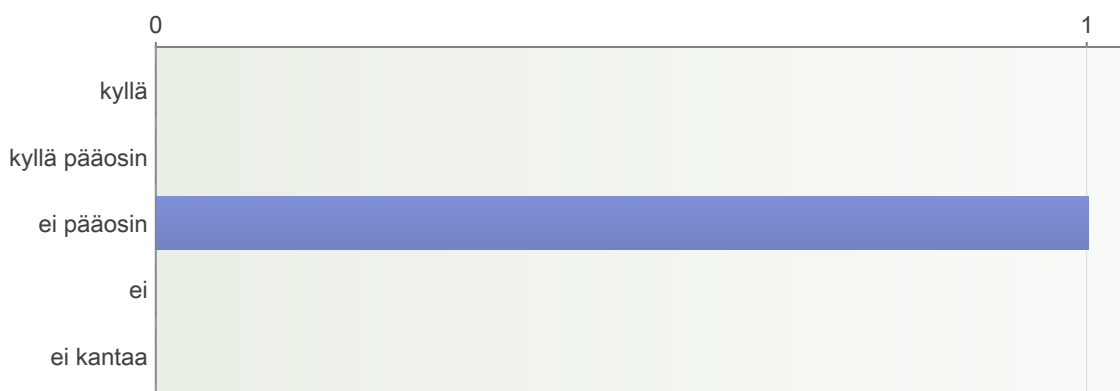
Lakiluonnoksessa säädetään 1. ja 2. vaiheessa tapahtuvasta vaiheistuksesta, mutta tosiasiasa voimaantulossa ei ole lainkaan vaiheistusta. Lain siirtymäsäännökset ja niiden perustelut ovat ristiriitaisia. Kahden vuoden siirtymäaika 31.12.2020 saakka maakunnan yhtiöiden perustamisessa ei ole aito siirtymäaika, jos yksityiset sote-keskukset ja suun hoidon yksiköt ovat aloittaneet toimintansa 1.1.2019.

Tarvittavien tietojärjestelmämuutosten suunnittelu voi käynnistyä vasta lainsäädännön toiminnallisten yksityiskohtien selkiytyttyä. Tietojärjestelmämuutosten hallittu toimeenpano edellyttää selkeää vastuunjakoa sekä riittävää aikataulua. Laajojen tietojärjestelmämuutokset toimeenpano ja käyttöönotot edellyttävät kokemusten perusteella n. 3-5 vuoden siirtymäaikaa.

Jos laki tulee voimaan annetussa aikataulussa, maakunnan täytyisi aloittaa merkittäviä valinnanvapauteen liittyviä valmistelutoimia jo vuonna 2018. Tällaisia olisivat mm. suoran valinnan palveluntuottajien ilmoittautumisten vastaanottaminen vähintään 6 kk ennen lain voimaantuloa, ja asiakkaille valinnanvapaudesta informointi 2 kk ennen lain voimaantuloa. Myös palveluntuottajien kanssa tehtävät sopimukset sekä samalla myös hyväksymiskriteerit ja hinnoitteluperusteet olisi oltava määriteltynä vähintään puoli vuotta ennen lain voimaan tuloa. Samoin asiakaseteleihin ja erityisesti henkilökohtaiseen budjettiin liittyen täytyisi tehdä kriteeristöjä, päätöksiä palveluista joissa asiakasseteli otettaisiin käyttöön, huolehtia maksatusjärjestelmistä jne. jos mallit otetaan käyttöön heti vuoden 2019 vaihteessa. Aikataulua ei ole mahdollista toteuttaa.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapautta koskeva lakiesitys ei tue sote-palvelujen järjestämisvastuun siirtämistä kunnilta maakunnille. Valinnanvapautta koskevassa uudistuksessa tulisi edetä asteittain ja alueittain, jotta "valuvirheet" voitaisiin korjata ennen laajamittaista toimeenpanoa. Valinnanvapaus tulisi toteuttaa vasta järjestämisvastuun siirryttyä maakunnille.

Palveluiden järjestämisvastuullisella maakunnalla tulee ennen valinnanvapauden laajamittaista toimeenpanoa olla toimivat valvontakeinot, jotta se pystyy vastaamaan sille osoitetusta integraatioveloitteesta. Tällaisia esteitä ovat mm. keskeneräiset tietojärjestelmän integraatiot.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Riskinä on sote-palvelujen markkinoiden keskittyminen yrityskauppojen myötä. Tuottajille asetettavat vaatimukset karsivat erityisesti suoran valinnan palvelujen tuottajista pois pienet yritykset.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

-

Alkuvaiheessa pieniä toimijoita tulee henkilökohtaisen budjetin sekä maksusetelipalveluihin, jos maksusetelipalveluissa on mukana myös sosiaalipalveluja. Todennäköistä on, että mittakaavaetujen ja fuusioiden myötä nämä markkinat keskittyvät tulevaisuudessa suuremmille tuottaja-organisaatioille. Erityisesti pienille tuottajille markkinoille tulon kynnyksiä ovat tietojärjestelmäpalveluihin liittyminen sekä moninaiset raportointivälitteet varsinkin, jos tuottajat eivät voi hyödyntää maakunnan tarjoamia yhteisiä tietojärjestelmiä.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Parhaimmillaan valinnanvapaus ja sen myötä lisääntyvä kilpailu asiakkaista parantaa palvelun laatua. Uudistus lisää erityisesti terveyspalvelujen kysyntää ja kysynnän lisääntyminen voi kohdentua myös epätarkoituksenmukaisella tavalla uudistuksen tavoitteisiin nähden. On kuitenkin vaikeaa arvioida, kuinka uudistus lopulta vaikuttaa asiakkaiden valintoihin, sillä esimerkiksi mainonta ja markkinointi ohjaavat kuluttajien valintoja.

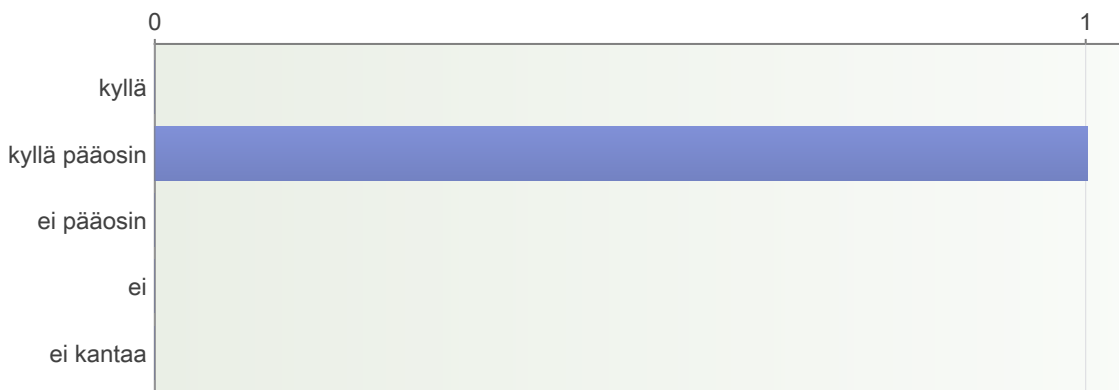
Edellä esitetystä syystä olisi tärkeää kokeilla ehdotettavia uusia valinnanvapauden muotoja ja hyödyntää nyt käynnissä olevien kokeilujen tuloksia ennen laajamittaista toimeenpanoa.

Hoidon saatavuuden paraneminen todennäköisesti johtaa tarpeenmukaisen hoidon aloittamiseen nykyistä aikaisemmassa vaiheessa, mikä osittain ehkäisee pidemmälle edenneiden sairauksien ja ongelmien vaatimia raskaampia hoitoja ja palveluja.

Valinnanvapauden rinnalla tulisi ehdottomasti nopeasti rakentaa palveluntuottajien hoidon laatua, vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta kuvaavat mittarit, jotka olisivat netissä vapaasti luettavissa ja jotka ohjaisivat ihmisten valintaa hoidon laadun perusteella.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

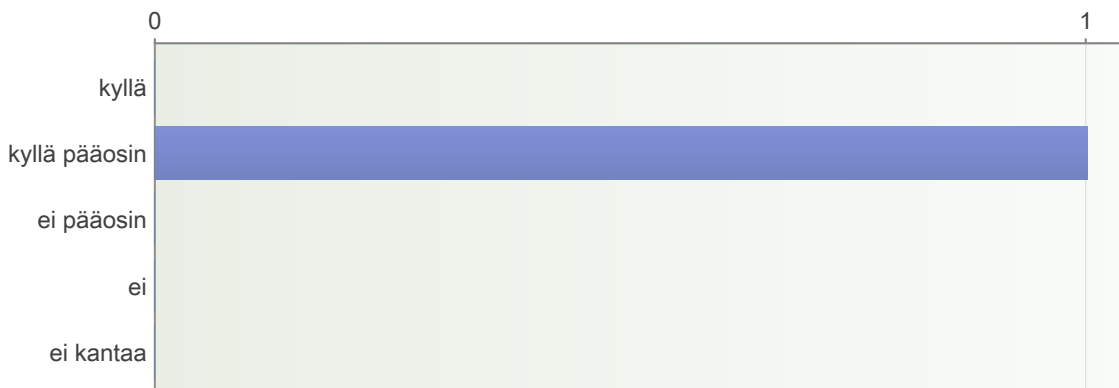
Vastaajien määrä: 1

- Olisi tärkeää, että asiakassuunnitelmassa veloitettaisiin kirjaamaan myös suun terveydenhuolto ja suun hoidon tarve, koska sillä on yhteys muiden sairauksien hoitoon ja jatkossa väestöllä on oma hampaisto myös vanhuudessa.

Järjestelmämuutos luo suuren riskin kustannusten kasvuun, kun asiakkaille syntyy oikeus valita yksityinen palveluntuottaja julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuilla. Suun terveydenhuollon oletettu saatavuuden paraneminen myös lisäänee palvelujen kysyntää. Tästä voi aiheutua lisäkustannuksia edellä mainitun yksityiseltä julkiselle siirtymisen aiheuttamien lisäkustannuksen ohella. Keskeistä on, millä kapitaatiohinnalla palveluntuottajat ottavat vastuulleen asiakkaan suun terveydenhuollon vuodeksi.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiehdotuksen vaikutukset on arvioitu yleisperusteluissa seuraavasti: vaikutukset hallintoon ja organisaatioihin, taloudelliset vaikutukset, tietoyhteiskunta vaikutukset, ihmisiin kohdistuvat vaikutukset, vaikutukset palvelujen tuotantoon, vaikutukset henkilöstöön, työllisyyteen ja työelämään. Näkökulmat ovat verrattain kattavat.

Keskeisinä seikkoina todetaan, että maakuntien järjestämistehtävä on haasteellinen, koska palveluintegraatio monituottajamallissa ja sopimusohjaus monimutkaistuu. Epäselvää on, miten tiedon integraatio toteutuu järjestelmän käynnistämisvaiheessa. Sopimuksilla ja tiedolla ohjaaminen sekä niihin liittyvä seuranta lisäävät hallinnollista työtä. Valinnanvapauden avulla taloudellisten säästöjen toteutuminen on epävarmaa. Markkinoiden avaamisvaiheessa toteutunee asiakkaiden valikointia eri toimijoiden kilpaillessa asemastaan. Tietopohjan puutteellisuus ja tietojärjestelmien laajat kehittämistarpeet muodostavat riskin valinnanvapausmallin toteuttamiselle.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaisesti toteutuessaan valinnanvapauslainsäädäntö muuttaa organisaatioitten asiakkaiden ja toimijoiden asemaa merkittäväksi. Julkisten toimijoiden yhtiöittäminen edellyttää laajaa koulutus- ja muutostukiohjelmia henkilöstölle ja valinnanvapausprosessin hallinnantukea asiakkaille.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen tärkeä työkalu on ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen. Näiden saumattoman toteuttamisen mekanismit eivät tule esityksestä selkeästi esille. Sote-keskuksen yhteistyötä kuntien kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä ei käsitellä lakiesityksessä.

Esitetyssä muodossa valinnanvapauslainsäädäntö edellyttää vielä jatkovalmistelua. Myös aikataulu suhteessa lukuisin keskeneräisiin valmisteluihin, kuten IT-valmistelun puutteisiin tekee toteuttamisen esitetyssä aikataulussa mahdottomaksi. Valtakunnallisesti on käynnistymässä viisi valinnanvapauskokeilua ja ne kestävät vuoden 2018 loppuun. Kokeiluista saatavia kokemuksia tulisi hyödyntää täysipainoisesti ja huomioida tämä valinnanvapauslainsäädännön voimaantulon aikataulussa.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.